

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 1542-09-20 שי ואח' נ' שפר ואח'

בפני כבוד השופט אבישי רובס, סגן נשיאה

תובעים

ע"י ב"כ עוה"ד י. הריס

נגד

נתבעים

1. יהודה שפר

ע"י ב"כ עוה"ד ש. איבצן

2. מדינת ישראל

ע"י פרקליטות מחוז חיפה - אזרחי

החלטה

1. לפני בקשה לסילוק התביעה על הסף.

2. התביעה נשוא תיק זה עוסקת בדרישת התובעים להורות לנתבעים לפצותם בגין נזקים שנגרמו להם כתוצאה מהתרשלות הנתבעת מס' 2 (להלן "המדינה") בביצוע חקירת נסיבות תאונת דרכים שגבתה את חייו של אביהם, מר יחזקאל מנצור ז"ל (להלן "המנוח").

כפי שעולה מכתב התביעה, המנוח (אבי התובעים) קפח את חייו בתאונת דרכים שארעה בבוקר יום 30.8.2014, עת חצה את הכביש ברחוב אבא חושי בחיפה במעבר מרוצף בולט, המיועד לחציית הולכי רגל, ונדרס ע"י רכב מס' רישוי 5865671 (בבעלות המדינה), שהיה נהוג על ידי הנתבע. המנוח נפטר מפצעיו בזירת התאונה, ומותו הוכרז בשעה 11:25 ע"י צוותי מד"א שטיפלו בו. משטרת ישראל חקרה את אירוע התאונה וקבעה שהתאונה הייתה בלתי נמנעת. לטענת התובעים, החקירה בוצעה בצורה רשלנית, מתוך משוא פנים ושיקולים זרים עקב מעמד הנתבע (דאז), כבכיר בפרקליטות האזרחית - כלכלית. לטענתם, מדובר בהתגייסות של המערכת כולה לטובת הנהג הפוגע, תוך התעלמות מוחלטת ותמוהה מראיות וחריגה יוצאת דופן מהוראות תקנות התעבורה והפרקטיקה המשטרתית הנוהגת במקרים של תאונות דרכים קטלניות. נטען, כי הטיפול בתיק, החל משלב החקירה המשטרתית וכלה בטיפול הפרקליטות, אשר החליטה לאמץ את מסקנות היחידה החוקרת - היה ניסיון ומאמץ מגמתיים לעוות את עובדות המקרה ולהתאימן לתזה לפיה המנוח קפץ אל מותו והתאונה הייתה בלתי נמנעת.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 1542-09-20 שי ואח' נ' שפר ואח'

ערר שהגישו התובעים על ההחלטה שלא להעמיד את הנהג לדין נדחה. התובעים בחרו שלא לפנות בעתירה לבג"צ לשינוי ההחלטה ובמקום זאת, הגישו תביעתם זו, בעילות של רשלנות, הפרת חובה חקוקה, על פי פקודת המשטרה [נוסח משולב] התשל"א - 1971, בהתייחס לנתבעת והפרת חובה חקוקה על פי סעיפים 243 ו-244 לחוק העונשין התשל"ז - 1977, בהתייחס לנתבע. לטענתם, התנהלות הנתבעים גרמה למשפחה האבלה נזק נפשי כבד מנשוא ותסכול מול מערכת חסרת רחמים, שהתגייסה כולה לטובת מי שדרס את אביהם. התובעים עתרו לפצותם בסך של 1,000,000 ₪ בגין עגמת הנפש שנגרמה להם וכן, לשפותם בגין ההוצאות שהוציאו, בסך של 100,000 ₪.

3. במסגרת הבקשה לסילוק על הסף פרטה המדינה בקצרה את השתלשלות העניינים והדגישה, כי חקירת התאונה טופלה על ידי התביעה הצבאית הראשית, שקיבלה החלטה לסגור את התיק בעילה של חוסר ראיות. עוד הדגישה הנתבעת, כי לאחר הגשת הערר הורה הפרקליט הצבאי הראשי על השלמת חקירה, נגבו עדויות נוספו והתקבלה חוות דעת של סני"צ אילן ידגר - ראש מדור תאונות דרכים. לאחר השלמת החקירה נדחה הערר על סגירת התיק.

לגופו של עניין ובתמצית, העלתה המדינה בבקשה שתי טענות עיקריות. הראשונה - המסגרת הנורמטיבית לדיון בפיצויים בגין נזק גוף - מפגיעה, פציעה או מקרה מוות - עקב תאונת דרכים, היא חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים התשל"ה - 1975 (להלן "חוק הפיצויים") סעיף 8 לחוק קובע כלל ייחוד עילה, לפיו קיום עילת תביעה לפי חוק הפיצויים שולל עילת תביעה בגין נזק גוף לפי פקודת הנזיקין ואינו מאפשר הגשת תביעה "נוספת" בעילות נזיקיות. לשון אחרת - ייחוד העילה שנקבע בחוק הפיצויים חוסם את דרכם של התובעים להגיש תביעה נזיקית בעילות של רשלנות והפרת חובה חקוקה. השנייה - התובעים לא הגישו עתירה לבג"צ כדי שיורה על ביטול ההחלטה לדחות את הערר על סגירת תיק החקירה (שלטעמם היא בלתי סבירה באופן קיצוני) וחלף כך הגישו תביעה נזיקית. נטען, כי תביעת הנזיקין נועדה לתקוף ב"תקיפה עקיפה" את ההחלטה המנהלית לדחות את הערר, וזה עיקרה. דרך המלך בעניינים מסוג זה היא "תקיפה ישירה" של סבירות ההחלטה, בזמן אמת, בעתירה לבית המשפט המוסמך ובעל המומחיות לדון בנושא. הנתבעת טענה, שלאור הפסיקה הקיימת, אין מקום לאפשר "תקיפה עקיפה", שעיקרה כסות ל"תקיפה ישירה", והיה על התובעים לפעול להגשת עתירה במועד, דבר שהיה מאיין את נזיקיהם. המדינה עתרה, אפוא, לדחות את התביעה על הסף.

הנתבע הצטרף לבקשת הנתבעת, מנימוקה.

4. במסגרת תגובתם לבקשה לסילוק על הסף טענו התובעים, כי התביעה הוגשה בשם ילדי המנוח, שלא נפגעו ולא נכחו בתאונת הדרכים, ומתייחסת לאירועים ומעשים שקרו לאחר

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 1542-09-20 שי ואח' נ' שפר ואח'

אירוע התאונה. הם הדגישו, כי התביעה אינה בגין נזקי גוף, אלא בגין נזק בלתי ממוני מסוג עוגמת נפש, שנגרמה לתובעים מאופן ניהול חקירת נסיבות התאונה, שנועדה להראות כי ארוע התאונה היה "בלתי נמנע" כביכול, וזאת על מנת למלט את הנתבע מהעמדה לדין. נטען, כי אין עסקינן ב"תאונת דרכים", "נזק גוף" או "נפגע", כהגדרת מונחים אלה בחוק הפיצויים והתביעה אינה כפופה להוראות החוק.

התובעים כפרו בטענת המדינה, לפיה אירוע חקירה משטרתית מלווה, באופן תדיר, תאונות דרכים, ומשום כך מדובר בהשתלשלות "טבעית" או מהלך רגיל של דברים, הנכלל ב"אירוע התאונה" עצמו. לטעמם, מדובר במתיחת יריעת חוק הפיצויים, כדי לכסות אירוע שאינו חלק מתאונת הדרכים. עוד הדגישו התובעים, כי כשם שפעולה זדונית ומכוונת של רופא המטפל בנפגע תאונת דרכים אינה "נתפסת" תחת ייחוד העילה, כך אין לראות בחקירה משטרתית שנוהלה תוך עיוות הממצאים והראיות הקיימות, כ"אירוע אינהרנטי" לתאונת הדרכים. התובעים הוסיפו, כי בשלב זה של ההליך, ולצורך דיון בבקשת סילוק על הסף, יש לקחת בחשבון את הטענות בכתב התביעה כמות שהן, כנכונות.

בכל הנוגע לטענה השניה מכוחה בקשה המדינה לסלק את התביעה על הסף טענו התובעים, כי עומדת להם זכות יסוד לפנות לערכאות ולהגיש את התביעה כפי שבחרו וכי על פי ההלכה, בית המשפט ייעתר לבקשה לסילוק על הסף במקרים חריגים בלבד, שכן היא שוללת את הזכות לפנות לערכאות. התובעים הוסיפו, שאפשרו לנתבעת לתקן את דרכיה שעה שהגישו ערר על ההחלטה. משנדחה הערר, אין מקום לדרוש שיפנו תחילה לבג"צ, כתנאי מקדמי להגשת התביעה. התובעים הוסיפו, כי לב התביעה הוא האופן השגוי, הרשלני והמכוון בו בחרו הנתבעים לנהוג, באי חקירת עניינים רלוונטיים, עיוות נתונים וגיבוש "ממצאים", שאינם תואמים כלל את התרחשות הארועים הקשורים במות המנוח ז"ל. לטענתם, את כל אלה ניתן לברר רק בפני ערכאה דיונית שתבחן אם התרשלו הנתבעים, אם לאו. מצד שני, על סמך ה"ממצאים" בתיק החקירה, בהם לא יתערב בג"צ, תמיד תוכל המדינה לטעון כי אין מקום להתערב בשיקול דעתה. נטען, כי האופן הרשלני בו נוצרו ה"ממצאים", הוא נשוא התביעה.

5. ברשות בית המשפט, הגישה המדינה תשובה קצרה לתגובת התובעים, במסגרתה חידדה את טענותיה והפנתה לפסיקה רלוונטית, התומכת בעמדתה.

6. במסגרת דיון שהתקיים בבקשה, התייחסו הצדדים באריכות לנקודות שהועלו בבקשה לסילוק על הסף שהגישה המדינה ולפסיקה הענפה שזכרה בכתבי בית הדין. איני רואה צורך לחזור על כל הטענות שהעלו ב"כ הצדדים במהלך הדיון ואזכיר בקצרה את עיקרן.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 1542-09-20 שי ואח' נ' שפר ואח'

ב"כ הנתבע הדגיש, כי ככול שמדובר בטענה שהנתבע התרשל בנהיגתו, העניין חוסה באופן מלא תחת הוראות חוק הפיצויים. ככול שמדובר בטענה להתרשלות אחרת, לא הוכח קיומה של חובת זהירות כלפי התובעים. ב"כ הנתבע הוסיף, שהנתבע אינו מי שסגר את תיק החקירה, ולכן כל הטענות נגדו מתייחסות לאירוע התאונה ונכללות בגדר התביעה שהוגשה מכוח חוק הפיצויים.

ב"כ התובעים הבהיר מנגד, כי קיימת חובה לקיים חקירת משטרה אחרי תאונת דרכים, אך וודאי שאין חובה לעוות נתונים, כדי למלט את הנהג הפוגע מדין, והדבר דומה לרופא שגורם לנפגע נזק במזיד לאחר תאונת דרכים. אשר לפנייה לבג"צ, הוסיף ב"כ התובעים כי התביעה מתייחסת לרשלנות בשלב טרום קביעת העובדות המנהליות, ולא יישום הנהלים בעת קביעתן ואלה דברים שבג"צ אינו מתערב בהם. לגישתו, בבג"צ ניתן לתקוף את ההחלטה אם להעמיד לדין, אך לא ניתן לתקוף את הראיות/עובדות המנהליות שקבעה המשטרה, כפי שהתובעים מבקשים לעשות כאן.

לבקשת בית המשפט התייחס ב"כ התובעים גם לעילה נגד הנתבע והפנה לסעיפים 155 ו- 156 לכתב התביעה שם סוכמו הדברים. ב"כ הנתבעים הוסיף, כי הנתבע מסר פרטים כוזבים בחקירתו - למשל, טען שלא נכנס לאפליקציה בטלפון הנייד שברשותו בסמוך לפני אירוע התאונה, הגם שעשה כן. משטרה סבירה הייתה צריכה לחקור זאת ואם הייתה עושה כן, היה הנתבע עומד לדין.

דיון והכרעה

7. כפי שטענו התובעים, סילוק תביעה על הסף הוא סעד חריג, והשימוש בו ייעשה במשורה. הלכה היא, כי לא בנקל ייעתר בית המשפט לבקשה למחיקה על הסף ועליו לנהוג בזהירות בעת השימוש בסמכותו לתת סעד זה, שכן החלטה כזו שוללת מתובע את הזכות להביא את עניינו לפני בית המשפט (ראה י. זוסמן, "סדרי הדין האזרחי", מהדורה שביעית, 1995, עמ' 387).

כלל הוא, כי סילוק תביעה על הסף הוא אמצעי קיצוני הננקט רק מקום שאין אפשרות, ולו הקלושה, שהתובע יזכה בסעד המבוקש. לפיכך, כל עוד קיים סיכוי כי במידה ויוכחו טענות התובע בכתב התביעה, הוא יוכל לזכות בתביעתו, לא תסולק התביעה על הסף. מנגד, מקום בו אפילו יוכיח התובע את כל העובדות המהותיות אשר פרש בכתב התביעה, הוא לא יזכה בפסק הדין, משום שאין לצדו חוק המטיל על הנתבע את החובה לעשות כן, יש לסלק את כתב התביעה על הסף בהעדר עילה (ראה י. זוסמן, שם, בעמ' 384 - 385 וכן, ע"א 693/83 שמש נגד רשם המקרקעין, פ"ד מ(2) 668, 671, ע"א 35/83 חסין נגד פלדמן, פ"ד לו(4) 721, ע"א 5634/05

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 1542-09-20 שי ואח' נ' שפר ואח'

צוקית הכרמל פרויקטים בע"מ נגד מיכה צח חברה לקבלנות כללית בע"מ (4.6.2007), ע"א 2452/01 דרור אורן, עו"ד נגד מגדל חברה לביטוח בע"מ, פ"ד נח(1) 577, ע"א 50/89 פרופ' רות ליטן נגד פרופ' חיים אילתה, פד"י מה(4) 18 וע"א 7547/99 מכבי שירות בריאות נגד דובק בע"מ, סה(1) 144. תכלית הוראה זו היא למנוע דיוני סרק והוצאת משאבי ציבור לשווא בניהול תביעות שאין להן שחר.

עוד הובהר, כי העדר העילה צריך להיות גלוי וברור על פניו, מכתב התביעה עצמו, ללא חקירה ודרישה בעובדות (ע"א 35/83, לעיל, בעמ' 724). מעצם טיבו, הדיון בבקשה לסילוק על הסף הוא משפטי, שכן בית המשפט אינו מברר את אמיתות העובדות אלא יוצא מתוך הנחה שהתובע יצליח להוכיח את כל העובדות להן טען. מכאן, שלא נדרש תצהיר לתמיכה בעובדות כלשהן (ראה ע"א 154/04 הרב אמנון יצחק שליט"א נגד שרה נוימן (13.2.2005) וע"א 194/87 סאלח נגד רשות הפיתוח, פ"ד מד(2) 185, 187).

לאור הלכות אלה אבחן את הבקשות לסילוק על הסף. אקדים ואציין, שעניינם של הנתבע ומדינה אינו זהה, הגם שהנתבע הצטרף לטיעוני הנתבעת ולא העלה טענות משל עצמו.

8. בפן העובדתי - על פי כתב התביעה, ביום 30.8.2014 בשעת בוקר, יצא המנוח, יליד שנת 1949 (בן 65 שנים במועד הרלוונטי), כהרגלו, להליכת בוקר במסלול המתחיל במרכז חורב ונמשך לאורך רחוב אבא חושי, לכיוון שכונת דניה. הנתבע נסע ברכב מס' רישוי 5865671 משכונת דניה לכיוון בית ינאי, קרי - בכיוון הנגדי למסלול ההליכה של המנוח.

התאונה אירעה ברחוב אבא חושי, כאשר המנוח ניסה לחצות את הכביש, במעבר מרוצף בולט, דרך אי תנועה המפריד בין מסלולי הנסיעה. המנוח חצה בהצלחה את חלקו הראשון של הכביש, והחל בחציית החלק השני, כאשר נפגע על ידי רכב הנתבע. כתוצאה מהפגיעה הוטח המנוח בשמשת הרכב והוטל למרחק של 21.3 מטרים ממקום החצייה. המנוח נחבל חבלות קשות ומותו נקבע בשעה 11:25 על ידי צוותי מד"א שהגיעו לזירת האירוע.

התובעים טענו, כי לפי פלט מחקרי תקשורת עבור המנוי השייך לנתבע, בסמוך לפני אירוע התאונה ותוך כדי נהיגה (בשעה 29:24:10), הוא נכנס לאפליקציה בטלפון הנייד שהיה מותקן ברכבו וכעבור 4 שניות ביצע כניסה נוספת לאפליקציה. בשעה 29:28:10 התקשר הנתבע למוקד 100 ובשיחה עם המוקדנית דיווח שדרס אדם ובקש שאמבולנס יגיע בדחיפות למקום. בשעה 41:29:10 התקשר אדם נוסף, ממנוי השייך למר אריה טבקמן, ודיווח בשנית על התאונה. בשעה 41:31:10 התקשר הנתבע מטלפון שהיה ברשותו למוקד מגן דוד אדום - 101. בשעה 45:10 הגיעו לזירה צוותי מד"א, אולם למרבה הצער, בשעה 25:11 נקבע מותו של המנוח במקום.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 1542-09-20 שי ואח' נ' שפר ואח'

9. התובעים טענו, שהנתבע התערב בחקירה וכי באותו יום (שבת) בשעה 20:51:20 חייג למר שרביט נועם, דובר הפרקליטות דאז, ושוחח עמו כ- 10 דקות. בהמשך, בשעה 20:33:49 קיבל שיחה מפרקליט המדינה דאז. השיחה נמשכה כרבע שעה. התובעים הוסיפו, כי ביום 3.9.2014, בשעה 12:16 התקשרה פרקליטת הנתבע למשטרה וביקשה למסור כי קיבלה שיחה ממספר חסוי ועל קו הייתה אישה שלטענתה עבדה עם המנוח ומסרה שהוא סובל מ"עיוורון". הטענה נבדקה למול תיקו הרפואי של המנוח והתבררה כלא נכונה.
10. הטיפול הראשוני בזירת האירוע נעשה ע"י רס"מ שני עשור, אליה הצטרפו רס"מ זייתון אדוארד ורס"מ אפי דרורי, בוחן תנועה. כל אחד מהשלושה ערך דו"ח פעולה. בשני דו"חות (רס"מ עשור ורס"מ זייתון) צויין, כי עורכת הדין של הנתבע הגיעה לזירה ושוחחה עמו עד להגעת הבוחן. התובעים טענו כי כבר בשלב זה, ולאחר התייעצות עם עורכת דין מטעמו, החל הנתבע לעוות את עובדות המקרה ולהתאימן לצרכיו.
11. בסמוך לאחר אירוע התאונה הועברה חקירת התאונה לטיפול התביעה הצבאית הראשית. ביום 27.5.2015 החליטה התביעה לסגור את התיק נגד הנתבע, בעילה של חוסר ראיות לאשמה. התובעים הגישו ערר על ההחלטה לגנוז את תיק החקירה, בפני היועץ המשפטי לממשלה. הערר נתמך בחוות דעת מומחה, בה נטען כי מסקנות הבוחן מטעם המשטרה שגויות ונפלו כשלים וליקויים בניהול החקירה.
- לאחר בחינת נימוקי הערר הורה הפרקליט הצבאי הראשי על ביצוע השלמות חקירה, במסגרתן נגבו עדויות נוספות, והתקבלה חוות דעת סני"צ אילן ידגר - ראש מדור תאונות דרכים במשטרת ישראל. ביום 4.12.2016 דחה הפרקליט הצבאי הראשי את הערר על סגירת תיק החקירה בעילה של חוסר ראיות. התובעים טענו, כי ההחלטה על סגירת התיק, מבלי להעמיד את הנתבע לדין בגין תאונת הדרכים, רשלנית ובלתי סבירה באופן קיצוני, אולם הם לא השיגו עליה בעתירה לבית המשפט הגבוה לצדק.
12. התובעים ניתחו בתביעתם באופן מפורט את השלשות העניינים והצביעו על שורה ארוכה של כשלים ומחדלים בחקירת התאונה. בין היתר, הם העלו טענות נגד דו"ח הבוחן - רס"מ דרורי, שנערך לטעמם כלאחר יד, ללא תשומת לב לפרטים משמעותיים וללא ההשקעה המצופה במקרים בהם התוצאה קטלנית, כמו גם בדיקת הדו"ח ע"י קצין בוחנים ארצי, תיקון פרטים ובדיקת השחזור שנערכה ביום 5.11.2014. בנוסף, העלו התובעים טענות בנוגע להתנהלות הנתבע, הגרסאות שמסר בחקירותיו, הקשיים וחוסר ההתאמה שנמצאו בהן והעובדה שאלה לא נלקחו בחשבון בעת קבלת החלטה על סגירת התיק. בנוסף, העלו התובעים טענות באשר להחלטה להעביר את הטיפול בתיק לתביעה הצבאית הראשית ואי נקיטת אמצעי פיקוח

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 1542-09-20 שי ואח' נ' שפר ואח'

מיוחדים, נוכח העובדה שהנתבע הוא סגן אלוף במילואים. כתב התביעה מעלה טענות מפורטות רבות בנוגע להתנהלות החקירה, בשלביה השונים, ומצביע, לכאורה, על כשלים והתנהלות רשלנית, מגמתית של גורמי החקירה ומקבלי ההחלטות. איני רואה צורך לפרט אחת לאחת את הטענות, מאחר ואין הדבר נחוץ לצורך הכרעה בבקשה לסילוק על הסף, שטעמיה משפטיים.

כלל ייחוד העילה לפי סעיף 8 לחוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים

13. אין מחלוקת בין הצדדים, כי המנוח נפגע תאונת דרכים, כהגדרת מונח זה בחוק הפיצויים. התובעים הגישו תביעת נזיקין מכוח חוק הפיצויים, שנדונה בת.א. 1738-09-20 בבית המשפט המחוזי בחיפה, במסגרתה עתרו לפצותם בגין נזקים ממוניים ובלתי ממוניים שנגרמו להם עקב תאונת הדרכים. השאלה היא, אפוא, האם קיימת בידי התובעים, קרובי המנוח, שאינם מגדירים עצמם "קרובים נעדרים", עילה נזיקית נפרדת (רשלנות והפרת חובה חקוקה) נגד הנתבעים, או שמא עניינם הוא חלק בלתי נפרד מהתביעה המקבילה לפי חוק הפיצויים.

14. סעיף 1 בחוק הפיצויים קובע, בין היתר, מספר הגדרות, כדלקמן:

"תאונת דרכים" - מאורע שבו נגרם לאדם נזק גוף עקב שימוש ברכב מנועי למטרות תחבורה..."

"נזק גוף" - מוות, מחלה, פגיעה או ליקוי גופני, נפשי או שכלי לרבות פגיעה בהתקן הדרוש לתפקוד אחד מאברי הגוף שהיה מחובר לגוף הנפגע בעת אירוע תאונת הדרכים..."

"נפגע" - אדם שנגרם לו נזק גוף בתאונת דרכים, למעט אם נגרם מפגיעת איבה כמשמעותה בחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, התש"ל-1970..."

סעיף 2(א) לחוק קובע, באופן אבסולוטי, כי "... המשתמש ברכב מנועי (להלן - הנוהג) חייב לפצות את הנפגע על נזק גוף שנגרם לו בתאונת דרכים שבה מעורב הרכב".

סעיף 8, שכותרתו "ייחוד עילה", קובע כי "(א) מי שתאונת דרכים מקנה לו עילת תביעה על פי חוק זה, לרבות תביעה על פי ביטוח כאמור בסעיף 3(א)2 ובסעיף 3(ד) לפקודת הביטוח, לא תהיה לו עילת תביעה על פי פקודת הנזיקין בשל נזק גוף, זולת אם נפגע בתאונה שנגרמה על ידי אדם אחר במתכוון... (ג) אין בהוראת סעיף קטן (א) כדי לגרוע מתביעה על פי פקודת הנזיקין של מי שאין לו עילת תביעה על פי חוק זה".

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 1542-09-20 שי ואח' נ' שפר ואח'

חוק הפיצויים קובע, אפוא, מנגנון מיוחד לפיצוי נפגע בתאונת דרכים. המנגנון כולל אחריות מוחלטת של הנהג ומשטר פיצוי קבוע (טיב הנזק הנתבע, אופן חישובו, תקרות השתכרות ופיצוי בגין נזק לא ממוני, כאמור בסעיף 4 לחוק). בנוסף, קובע החוק כי קיום עילה לפי חוק זה שולל עילת תביעה לפי פקודת הנזיקין, קרי - בגין רשלנות או הפרת חובה חקוקה.

15. פסיקת בית המשפט העליון פירשה את הוראות חוק הפיצויים והכלל הקבוע בסעיף 8, כחלות על כל אירוע נלווה ונזק המתייחסים לנפגע (ראה ע"א 3765/95 חוסין נגד טורם, פ"ד (5) 573). בכלל זה בא נזק בשל טיפול רפואי רשלני או פגיעה באוטונומיה במהלך טיפול לאחר תאונת דרכים (רע"א 1519/20 פלונית נגד רעות - שירות נשים סוציאלי (11.8.2020)) ואף נזק נוסף כתוצאה מהפקרת הנפגע והימלטות מהזירה (ראה ע"א 68946-10-18 פלוני נגד פלוני (22.10.2019)). במצבים אלה חל כלל ייחוד העילה, הנפגע נדרש לתבוע את נזקיו במסגרת חוק הפיצויים ולא עומדת לו עילה אחרת מכוח פקודת הנזיקין (ראה בעניין זה גם ע"א 10832/06 אבנר - איגוד ביטוח נפגעי רכב בע"מ נגד ארזים - הנדסה טכנולוגיות (אחזקות) 1991 בע"מ (25.11.2012), ות"א (מחוזי-ת"א) 18309-03-17 י. נגד כלמוביל בע"מ (11.06.2017)).

פרשנות זו שזורה, כחוט השני, בהגדרת המונח "נפגע" בחוק הפיצויים והיא מתייחסת לאירועים ונזקים שאירעו לנפגע עצמו (לרבות מי שהוגדר "קרוב נעדר"), להבדיל מאחרים, שאינם בבחינת "נפגע" עקב ארוע תאונת הדרכים (ראה ע"א 330/84 מדינת ישראל נגד "הלבנון" חברה לביטוח בע"מ, פ"ד מ(2) 663, בר"ע (מחוזי-ת"א-יפו) 1573/04 זיו משה נגד עזבון המנוחה ידיגר שושנה ז"ל (29.08.2004) ות"א (שלום-הרצליה) 13550-03-18 פלוני ואח' נגד ש. שלמה חברה לביטוח בע"מ (2.11.2020)). המסקנה המתבקשת מכך ברורה - מקום שאין עסקינן ב"נפגע" על פי הגדרת מונח זה בסעיף 1 לחוק הפיצויים, לא קיימת לו עילת תביעה לפי חוק זה וממילא, לא חל גם כלל ייחוד העילה הגלום בסעיף 8 לחוק.

בענייננו, המנוח הוא נפגע תאונת הדרכים נשוא התביעה, והוא בלבד. התובעים אינם מוגדרים כ"נפגע" בתאונת הדרכים, הם לא נחשבים "קרוב נעדר" ואף לא בקשו לראות בהם ככאלה. בשונה מתביעת עזבון המנוח, באמצעות יורשיו, שהוגשה בתיק המקביל לפי חוק הפיצויים, התביעה דן לא הוגשה מכוח זכויות המנוח, על בסיס הנחה שהתובעים נכנסים בנעליו כיוורשיו או חליפיו. תביעת התובעים היא תביעה עצמאית, שהוגשה על בסיס קרבת משפחה (להבדיל מירושה), קרי - קשר נפשי - רגשי למנוח ועוגמת הנפש שנגרמה להם כתוצאה מהתנהלות הרשות בחקירת נסיבות המוות, אשר לטעמם הוטתה באופן מכוון מפאת שיקולים זרים ומשוא פנים והתנהלה ברשלנות. בנסיבות אלה, התובעים אינם נכנסים לגדר הוראות חוק הפיצויים וממילא, כלל ייחוד העילה הקבוע בסעיף 8 לחוק לא חל עליהם.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 1542-09-20 שי ואח' נ' שפר ואח'

16. בפסק הדין שניתן בע"א 8535/01 גנאדי ליפשיץ נגד מדינת ישראל, משרד הבריאות, פ"ד נו(6) 656, הבהיר בית המשפט העליון כי:

"שלילת עילת התביעה על-פי דיני הנזיקין הכלליים, מכוח עקרון ייחוד העילה שבסעיף 8(א) לחוק הפיצויים, כרוכה ושלובה בכך שהנפגע מוצא את תיקונו במסגרת עילת התביעה על-פי חוק הפיצויים. למעשה, פועלו של עקרון ייחוד העילה הוא בכך שנטל הפיצוי מוסט מן המזיק על-פי דיני הנזיקין הכלליים אל המבטח של השימוש ברכב על-מנת להגשים את המטרות ואת התכליות שביסוד חוק הפיצויים. באופן ציורי ניתן להדגים את התהליך כתהליך של כלים שלובים. עילת התביעה על-פי דיני הנזיקין הכלליים מתרוקנת מכלי אחד, אך היא עוברת אל הכלי השלוב בו - הוא עילת התביעה על-פי חוק הפיצויים - וממלאה אותו. מכאן עולה כי שלילת העילה על-פי דיני הנזיקין הכלליים, מתוקף עקרון ייחוד העילה, מותנית בדבר קיומה של עילת תביעה העומדת לנפגע על-פי חוק הפיצויים, עילה אשר מכוחה יש ביכולתו לתבוע ולקבל פיצוי בגין מכלול הנזקים שנגרמו לו. לעומת זה, כאשר העילה על - פי חוק הפיצויים אינה עומדת עוד לנפגע, משום שמוצתה בפסק - דין תקף וסופי, כי אז אין הצדקה לשלול ממנו את עילת התביעה על - פי דיני הנזיקין הכלליים בגין נזק שנגרם לו לאחר אותו פסק - דין" (ההדגשות שלי - א.ר. ראה גם ע"א (מחוזי-חיפה) 29617-09-14 סועאד בוקאעי נגד בית חולים המשפחה הקדושה (נבו 13.01.2016)).

משמע, אף מנפגע תאונת דרכים אין לשלול באופן קטגורי את זכות התביעה בעילה נזיקית, מפאת כלל ייחוד העילה, אלא רק מקום שזו אכן קיימת. לשון אחרת, אין להשאיר נפגע ללא שיפוי בשל כלל ייחוד העילה, ומקל וחומר קרוביו, שכלל אינם בגדר "נפגע", כשלעצמם.

17. המדינה הרחיבה טיעון בשאלת ריחוק הנזק, לפי סעיף 76 לפקודת הנזיקין, שחל גם על פיצוי לפי חוק הפיצויים, מכח סעיף 4 שבו. לטענתה, כשם שטיפול רפואי, הבא באופן צפוי בעקבות תאונת דרכים, כולל גם טיפול רפואי רשלני הגורם נזק נוסף, אינו נחשב "נזק רחוק", כך גם עניינם של התובעים אינו ארוע עצמאי ולכן, נכלל במסגרת הוראות חוק הפיצויים וכפוף לכלל ייחוד העילה. לטענתה, לפי "מבחן הסיכון", באמצעותו יש לבחון את שאלת ריחוק, כאמור בפסק הדין ברע"א 1519/20, נזק בלתי ממוני הנובע מחקירת תאונת הדרכים חוסה תחת כלל ייחוד עילה.

אין בידי לקבל את טענות המדינה, ממספר טעמים. הראשון - עניין טיפול רפואי רשלני שניתן לנפגע נדון במפורש בפסיקה וגבולותיו נתחמו היטב, הן בהגדרת המונח "נפגע" והן בעצם קיום עילת התביעה. התובעים אינם "נפגעים" כהגדרת מונח זה בחוק, והנתבעת אינה סבורה

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 1542-09-20 שי ואח' נ' שפר ואח'

שיש להגדירם ככאלה. חוק הפיצויים אינו מקנה להם עילה ואין בו כדי לשלול מהם את הזכות להגיש תביעה עצמאית עקב רשלנות בחקירת התאונה.

השני - פסק הדין ברע"א 1519/20, עליו בקשה הנתבעת להתבסס, מתייחס לנזק נפשי שנגרם לנפגעת בתאונת דרכים עקב שלילת אוטונומיה במהלך טיפול רפואי. גם עניין זה נידון מתוך ובכפיפות לגבולות האמורים לעיל, קרי – הגדרת "נפגע" ו"קיום עילה", ואינו חורג מהגבולות שנקבעו שם.

השלישי - אין עניינו של טיפול רפואי רשלני דומה להתרשלות רשות בהליכי חקירה שבסמכותה. בניגוד לעמדת המדינה, אינני סבור שניתן להטיל על נהג לצפות נזקים שיגרמו עקב התרשלות המשטרה בהליכי חקירה של נסיבות תאונת דרכים בה היה מעורב, גם אם התרשל בנהיגתו והוא אחראי לארוע התאונה.

חוק הנזיקים האזרחיים (אחריות המדינה) התשי"ב - 1952 השווה את מעמדה של המדינה למעמדו של כל גוף מאוגד אחר לצורך אחריות בנזיקין, בכפוף לחריגים האמורים בחוק. לכן, המדינה עלולה להיות אחראית בעוולת הרשלנות. לפי סעיף 3 לחוק, המדינה אינה אחראית בנזיקין על מעשה שנעשה בתחום הרשאה חוקית, מתוך אמונה סבירה ובתום לב בקיומה של הרשאה חוקית, אולם היא אחראית על רשלנות שבמעשה. ככל שעסקינן במשטרה - בצד סמכויותיה וחובותיה הנרחבות, כפופה המשטרה גם לחובת זהירות בנזיקין (ע"א 429/82 מדינת ישראל נגד סוהן, פ"ד מב(3) 733, 739). חלה עליה חובה מושגית וקונקרטית לנקוט אמצעי זהירות סבירים בהפעלת סמכויותיה, כדי למנוע גרימת נזק לפרטים או לגופים העלולים להינזק מפעולותיה (ע"א 3580/06 עזבון המנוח חגי יוסף ז"ל נגד מדינת ישראל (21.3.2011) וע"א 338/81 בוסקילה נגד מדינת ישראל, פ"ד לח(3) 337). כמו כל גוף שלטוני אחר, מחובתה לפעול בתום לב ובמקצועיות וממילא, צריכה היא לצפות, ששימוש או אי שימוש רשלני בכוחותיה או סמכויותיה עשוי לגרום לנזק (ע"א 862/80 עירית חדרה נגד אהרון זוהר, פ"ד לו(3) 757, 766). במסגרת חובת זהירות זו על המשטרה לנקוט אמצעי זהירות סבירים בהפעלת סמכויותיה, כדי למנוע נזק לפרטים או לגופים העלולים להינזק מפעולותיה (ת.א. (מחוזי-ת"א) 2405-07 נגד משרד המשטרה - לשכת היועץ המשפטי (6.5.2013)).

בין אם האחריות הנטענת כלפי המדינה היא ישירה או שילוחית, מצויים מעשי השוטרים החוקרים בתחומו של סעיף 3 לחוק הנזיקים האזרחיים (ע"א 1678/01 מדינת ישראל נגד משה וייס ואח', פ"ד נח(5) 167), וראה, בין היתר, גם ע"א 1081/00 אבנעל חברה להפצה בע"מ נגד מדינת ישראל, פ"ד נט(5) 193, ע"א 10078/03 אורי שתיל נגד מקורות חברת מים בע"מ, פ"ד סב(1) 803, ת"א (מחוזי-י-ם) 33088-05-18 חב' טוהר בע"מ נגד הרבנות הראשית

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 1542-09-20 שי ואח' נ' שפר ואח'

לישראל (14.06.2022) וע"א (מחוזי-ת"א) 12104-04-19 ג'ג'או בימרו נגד המחלקה לחקירת שוטרים (24.09.2019).

פרשנות לפיה, יש לכלול את הליכי החקירה במסגרת אירוע תאונת הדרכים, כחלק ממנו, ומשכך יש לצפות גם אפשרות להתרשלות בהליכי החקירה, מאיינת מתוכן את הוראות סעיף 3 לחוק הנזיקים האזרחיים. יתירה מזאת, הטענה (גם בדרך אגב - סעיף 37 לבקשה) לפיה ניתן "לצפות" רשלנות בחקירה (בפרט כזו הכוללת משוא פנים ושיקולים זרים), ויש להטיל את השיפוי בגינה על מבטח אזרחי, מרחיקת לכת. המשטרה אמונה על שמירת ביטחונם הגופני והרכושי של תושבי המדינה ועליה לאכוף את שלטון החוק. היא אינה זכאית לחסינות מאחריות בגין נזקים שגורמים פעולות או מחדלים רשלניים שלה והדין מכיר בחובת זהירות שלה כלפי התושבים. אמנם, לא כל התרשלות סופה נזק ולא כל נזק הוא בר פיצוי (רע"א 47510/16 הרב יהודה גליק נגד משטרת ישראל (19.01.2017) וכן, ת"א (מחוזי-ת"א) 47510-07-10 מלון מרינה תל אביב בע"מ נגד ועדה מקומית לתכנון ובניה תל אביב (10.05.2022)). יחד עם זאת, לא ניתן לשלול עילת תביעה עצמאית או את החובה לבדוק את התנהלות הרשות ואת הקשר בין מחדליה לנזקים הנטענים.

הרביעי - הנתבעת טענה, כי גם לפי "מבחן הסיכון", נזק בלתי ממוני הנובע מחקירת תאונת הדרכים חוסה תחת ייחוד העילה. אני סבור כי עמדת המדינה ביישום המבחן שגויה. חוק הפיצויים לא נועד, על פי תכליתו, לפצות על נזקים שנגרמו בתהליך גרימה מסוג זה. אם התרשלה המשטרה, הרי שהיא אחראית למעשה, כמי שניתנה לה הסמכות על פי דין לפעול לחקירת הארוע. התרשלות בחקירת תאונת דרכים או סגירת תיק ממניעים זרים אינן באות בגדר מבחן הצפיות. חקירת המשטרה היא חיצונית ואינה נוגעת לנפגע עצמו, בשונה למשל מטיפול רפואי עקב תאונה. גם אם ניתן לומר שפתיחת חקירה משטרתית עקב ארוע תאונה קטלנית היא דבר שבשגרה, חוק הפיצויים לא נועד לפצות על נזקים שנובעים ממחדלי החקירה ולא נועד להטיל את האחריות למחדלי חקירה לפתחו של הנהג או מבטחו.

18. סיכומה של נקודה זו, התובעים אינם בבחינת "נפגע" תאונת דרכים, כהגדרת מונח זה בחוק הפיצויים. חוק הפיצויים אינו מקנה להם עילת תביעה (למעט כיורשי עיזבון המנוח) וממילא, גם אינו יכול לשלול מהם הגשת תביעה עצמאית בגין נזקים שנגרמו להם עקב מחדלים בחקירת המשטרה והתנהלות ממניעים זרים. טענות התובעים הן כלפי הרשות, בנוגע לאופן בו ביצעה את תפקידה (קרי - התרשלות שבמעשה והתנהלות ממניעים זרים), וחלים עליהן דיני הנזיקין האזרחיים הכלליים. חקירת ארוע תאונת דרכים מתבצעת, על פי ציר הזמנים, החל מסמוך לאחר התאונה, אך אינה מהווה המשך ישיר של התאונה או חלק מתוצאותיה (בשונה, למשל, מטיפול רפואי שניתן לנפגע). נמצא, כי בנסיבות העניין לא חל כלל ייחוד

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 1542-09-20 שי ואח' נ' שפר ואח'

העילה והתובעים רשאים להגיש תביעת נזיקין נפרדת לפיצוי בגין הנזק שסבלו עקב מחדלי המדינה בחקירת ארוע התאונה בה קפח המנוח את חייו.

תקיפה עקיפה ותקיפה ישירה

19. המשפט הישראלי מכיר באפשרות של תקיפה עקיפה (COLLATERAL ATTACK) של אקט שלטוני, כאשר הצורך בביקורת עקיפה מתעורר באופן אקראי (אינצידנטלי) במסגרת הליך המתנהל בפני בית משפט בעניין שבתחום סמכותו. זאת, להבדיל מתקיפה ישירה (DIRECT ATTACK) של אקט שלטוני המבוצעת בפני בית משפט מוסמך, בהליך המכוון נגד המעשה השלטוני. ייחודו של הליך התקיפה העקיפה טמון בכך שהוא מאפשר לבית המשפט לדון בעניין שברגיל אינו בגדר סמכותו העניינית, אלא בסמכותה הייחודית של ערכאה שיפוטית אחרת. בתקיפה ישירה פונה אדם לבית המשפט לעניינים מנהליים או לבג"ץ במטרה לבטל החלטה מנהלית, לרוב בטענה כי ההחלטה נשוא העתירה אינה חוקית או אינה סבירה. בתקיפה עקיפה הסעד המבוקש הוא אחר (למשל, חיוב כספי של הרשות) ושאלת חוקיות ההחלטה המנהלית מתעוררת רק באופן עקיף.

היתרון המרכזי הגלום בתקיפה עקיפה הוא כמובן יעילות דיונית הנובעת מהיכולת לרכז בתיק אחד מספר עניינים שונים לכדי סעד ספציפי שביקש התובע. בצד זה, יש גם מספר חסרונות מובהקים, לדוגמה - עקיפת מגבלת השיהוי והדרישה למיצוי הליכים, וכמובן ביקורת שיפוטית על מעשי מנהל הניתנת על ידי ערכאה שיפוטית שהנושא אינו בתחום סמכותה ומומחיותה.

20. בפני בעל דין עומדות, אפוא, שתי אפשרויות לתקוף החלטה מנהלית ולצורך העניין, החלטה לסגור תיק חקירה, כבענייננו. האחת - דרך של תקיפה ישירה, באמצעות הגשת עתירה לבית המשפט המוסמך להורות על ביטול ההחלטה המנהלית. השניה - דרך של תקיפה עקיפה, באמצעות השגה על תוקף ההחלטה המנהלית בהליך נפרד מאוחר, בו מתעוררת באופן אינצידנטלי שאלת תוקף ההחלטה המנהלית. בתקיפה ישירה פונה אדם לבית המשפט במטרה לבטל החלטה מנהלית, בטענה כי ההחלטה בלתי חוקית או בלתי סבירה. בתקיפה עקיפה, לעומת זאת, הסעד המבוקש אינו קביעה באשר לתוקפה של ההחלטה המנהלית, אלא סעד אחר, כדוגמת חיוב כספי של הרשות, ושאלת חוקיותה של ההחלטה המנהלית מתעוררת רק באופן עקיף (ראה רע"א 2063/16, לעיל ודנ"א 7398/09 עיריית ירושלים נגד שירותי בריאות כללית (14.4.2015)).

סמכות בית משפט להכריע במחלוקת במסגרת "תקיפה עקיפה" מעוגנת בסעיף 76 לחוק בתי המשפט, תשמ"ד - 1984, הקובע, כי "הובא ענין כדין לפני בית משפט והתעוררה בו דרך אגב

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 1542-09-20 שי ואח' נ' שפר ואח'

שאלה שהכרעתה דרושה לבירור הענין, רשאי בית המשפט להכריע בה לצורך אותו ענין אף אם הענין שבשאלה הוא בסמכותו הייחודית של בית משפט אחר או של בית דין אחר".

על פי לשון החוק, קיימים שני תנאים עיקריים לצורך תקיפה עקיפה. הראשון - ההכרעה בשאלה מושא הביקורת העקיפה "דרושה לבירור העניין" שבגדר סמכות בית המשפט. היינו, מדובר בשאלה אקראית ואינצידנטלית לשאלה העיקרית נשוא ההליך. השני - ההכרעה כוחה יפה רק "לצורך אותו ענין". היא אינה בגדר הכרעה כללית בנוגע לתוקף המעשה המנהלי שנבחן ואינה מהווה מעשה בית דין אף בין אותם צדדים בהליך אחר (ראה ע"א 4291/17 ע"ד מוטי אלפריח נגד עיריית חיפה (6.3.2019), סעיפים 10 ו- 11 לפסק דינו של כבוד השופט מזוז). הסייגים נועדו להפחית, במידת מה, את החסרונות הגלומים בהליך זה.

21. ייחודו של הליך התקיפה העקיפה טמון בכך שהוא החריג לכלל הסמכות העניינית. הוא מאפשר לבית משפט לדון בעניין שברגיל אינו בגדר סמכותו העניינית אלא בסמכותה הייחודית של ערכאה אחרת. אין זה הליך מובן מאליו, הוא נוגד את התפיסה שיש להקפיד על גבולות הסמכות העניינית. מכאן מתבקשת הקפדה בשאלה - מתי קמה לבית המשפט סמכות לברר טענות שנטענות לפניו בדרך של תקיפה עקיפה. למצער, התשובה לשאלה זו אינה חד משמעית.

בפסיקת בית המשפט העליון הובעה דעה, לפיה יש להתיר פתח רחב לערכאות הדיוניות לדון בעניין שאינו בסמכותן כאשר מזדמן להן עניין נגרר. מנגד, קיימת דעה לפיה הפתח לדיון כאמור מצומצם. גישת ביניים גורסת, שיש לבחון כל מקרה לגופו, לפי נסיבותיו (להרחבה בעניין זה ראה רע"א 2933/18 עיריית אור עקיבא נגד מקורות חברת מים בע"מ (01.08.2019), סעיפים 19 - 20).

22. הנתבעת אינה כופרת בסמכות בית המשפט במישור זה. אלא שלטעמה, לאור קביעות בית המשפט העליון ברע"א 2063/16, לוקה התביעה בשני מובנים. הראשון - התביעה האזרחית היא כסות לתקיפה ישירה של המעשה המנהלי ולכן, אין לה מקום. טענה זו נוגעת, למעשה, בתנאי הראשון לתקיפה עקיפה. השני - בהעדר פניה מוקדמת לבג"צ, לא עמדו התובעים בחובת הקטנת הנזק, עד כדי איון התביעה כולה. הנתבעת הוסיפה, כי ברע"א 2063/16 הבהיר בית המשפט העליון, כי מדיניות שיפוטית לא אמורה לאפשר תקיפת החלטות מנהליות בתקיפה עקיפה, באמצעות הגשת תביעת נזיקין.

לצורך תמיכה בטענותיה הפנתה הנתבעת לפסקי הדין שניתנו ברע"א 2063/16, לעיל, רע"א 6607/19 מדינת ישראל - משטרת ישראל נגד מוטי יעקובוב (12.2.2020) וע"א 4291/17, לעיל.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 1542-09-20 שי ואח' נ' שפר ואח'

אין בידי לקבל את טענות המדינה במישור זה. עניינו של המערער ברע"א 2063/10, כמו גם יתר פסקי הדין אליהם הפנתה המדינה, שונה מעניינם של התובעים. בפסקי הדין הנ"ל נבחנה סבירות מדיניות הרשות, להבדיל מהתרשלות בביצוע פעולה שבסמכותה.

בעניין שנדון במסגרת רע"א 2036/16 ביקש המערער לתקוף את מדיניות הרשות בקביעת נהלי העליה להר הבית. ברע"א 6607/19 טען המערער נגד מדיניות המשטרה בנושאי גיוס, הכשרה, השמה ופיטורים של שוטרים ובע"א 4291/17 טען תקף המערער את סבירות חוק העזר לחיפה (שילוט), התשנ"ו - 1995. בכל המקרים הנ"ל, לב העניין היה תקיפה מנהלית של מדיניות ציבורית או החלטה מנהלית - תקיפה של פעולה שלטונית, שאינה מוגבלת בסטנדרטים ברורים ומדידים, המערבת שיקולי מדיניות רחבים, כאלה הדורשים איזון בין השקפות עולם שונות (חברתיות, פוליטיות או כלכליות), איזון בין הצורך למלא אחר הוראה למול הוצאות הגשמתה בפן הציבורי או רמת הסיכון שראוי להטיל על הפרט בחברה (ראה בעניין זה בג"ץ 7930/21 עמותת תומכי מועצת החירום הציבורית למשבר הקורונה נגד ראש הממשלה (30.12.2021), בג"ץ 8839/21 ע"ד לירן-שקד נגד משרד הבריאות (6.1.2022), בג"ץ 2710/20 עמותת דיירי הדיר המוגן בישראל נגד שר הבריאות (10.5.2020) וכן ת"א (מחוזי-חיפה) 40499-07-20 פלוגי נגד מדינת ישראל - משרד הבריאות (11.09.2022)).

במקרים אלה, משמעות הבחינה השיפוטית היתה בדיקה של השאלה - אם בקביעת החלטה ציבורית - כללית (ורחבת היקף) הציבה הרשות סטנדרט ראוי והאם החלטתה סבירה. אכן, אין מקום לדון בעניינים אלה באמצעות תקיפה עקיפה, בכסות "אזרחית - נזיקית". גם אם ניתנה להם כסות של תביעה לפיצוי בגין נזקים נטענים, עקב מעשה או מחדל, היינו - אין דרישה לשנות את המדיניות לגופה, אלא אך טענה נגד תוצאותיה ובקשה לפיצוי, עיקרם הוא תקיפת מדיניות הרשות. תרופתם לא תימצא במסגרת דיני הנזיקין האזרחיים וספק אם הם ברי פיצוי כלל ועיקר (ראה ע"א 915/91 מדינת ישראל נגד לוי ואח' (17.5.1994)).

העניין שבפני שונה. בבסיס התביעה טענת התובעים, לפיה גורמי החקירה התרשלו בביצוע תפקידם. לשון אחרת - התנהלות בחריגה מסטנדרט קיים, מזיד ואכיף של בדיקות שיש לבצע במסגרת חקירת נסיבות תאונה, בפרט כזו בעלת תוצאה קטלנית.

בעניין זה קבע בית המשפט העליון בפסק דינו בע"א 6313/19 רשות ניירות ערך נגד רותם שמואל (11.04.2022), כי "... כאשר מדובר ביישום רשלני של החלטה שהתקבלה זה מכבר, או בניהול רשלני של ההליכים שקדמו לקבלת החלטה, ולא בהפעלת שיקול הדעת עצמו, לא תוכל הרשות לחסות תחת הגנת שיקול הדעת שהותוותה בפסיקה".

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 1542-09-20 שי ואח' נ' שפר ואח'

23. בידי התובעים עילת תביעה נזיקית נגד הנתבעת, בגין התרשלות בחקירת ארוע התאונה, שגבתה את חיי המנוח. אין מדובר בתקיפה "עקיפה" של החלטה מנהלית, אלא תביעת פיצויים, במסגרתה תתברר השאלה - אם במהלך חקירת נסיבות תאונת הדרכים, שגבתה את חייו של המנוח, פעלה הרשות בהתאם לנוהל, לסטנדרט הנוהג, ללא משוא פנים וללא שיקול זר, בין היתר כזה הנובע ממעמדו דאז של הנתבע, וככול שהתרשלה בתפקידה או פעלה ממניעים זרים, מה הנזק שנגרם לתובעים כתוצאה מכך.

אדגיש, כי התובעים הבהירו בתגובתם, כמו גם בדיון שהתנהל במעמד הצדדים, שהתביעה מתרכזת בממצאים עובדתיים של הרשות, כחלק מחקירת נסיבות התאונה, להבדיל מההחלטה בערר, שתקיפתה תעשה רק בהליך מתאים בפני בית הדין הגבוה לצדק. הדיון בשאלת הקטנת הנזק מתייטר, לפחות בשלב זה, שכן אין זה הליך שהוא "כסות" להליך תקיפה של החלטה מנהלית וממילא, אין בהגשת עתירה על ההחלטה בערר (או בהעמדת הנתבע לדין פלילי) כדי לשנות את מהלך החקירה או לאיין את השאלה האם התרשלו גורמי החקירה או פעלו ממניעים זרים שהיטו את ההחלטה הסופית.

24. עניינו של הנתבע שונה. לפי חוק הפיצויים, נושא הנתבע באחריות מוחלטת לארוע התאונה והנזקים שנגרמו בעקבותיה. אחריות מוחלטת זו חלה על הנתבע, בין אם נכנס לאפליקציה בטלפון הנייד שברשותו, בין אם נהג במהירות העולה על המותר, בין אם בלם את הרכב במועד, בין אם ניסה להסיט את רכבו, ובין אם לא התרשל כלל בנהיגתו.

התובעים טענו בסעיף 155 לכתב התביעה, כי "מעבר לכך שהוא הביא למותו של אדם, הרי שהוא פעל במכוון לחבל בחקירת המשטרה ובחומר הראיות והכל על מנת לחמוק מאחריות לתאונה. הנתבע 1 נמנע מלספק גרסה מלאה באשר לנסיבות האירוע ומסר פרטים כוזבים ו/או התחמק ממסירת פרטים מהותיים אודות אופן התרחשות התאונה. בכך פעל הנתבע 1 תוך הפרת חובות חקוקות הקבועות, בין היתר, בסימן א לחוק העונשין, התשל"ז - 1977 ובפרט הוראות סעיפים 243 ו - 244 לחוק הנ"ל.

אין בטענות אלה כדי להקים עילת תביעה בנזיקין נגד הנתבע, שלא במסגרת חוק הפיצויים. הנתבע מס' 1 נחקר ונתן את גרסתו לחוקריו. הוא עשה כן, על פי שיקול דעתו, בהתאם לייעוץ משפטי שקיבל ואין במעשים אלה פגם. הזכות להיוועץ עם עורך דין, הזכות לשתוק בחקירה וכן, הזכות לומר את גרסתו, כפי שהוא חווה או רואה לנכון, הן מאדני היסוד של דיני העונשין וזכויות חשוד (ראה ע"פ 1301/06 עזבון המנוח יוני אלזם ז"ל נ' מדינת ישראל, סג(2) 177). לא ניתן לשלול אותם בעקיפין על ידי יצירת חובת זהירות בין נחקר למי שיכול להיפגע מדבריו בחקירה, לרבות התובעים, כבעניינו, או כל אדם אחר.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 1542-09-20 שי ואח' נ' שפר ואח'

בנוסף, גם אם לשיטת התובעים הגרסה אינה מלאה, כוזבת באופן כלשהו או מתחמקת, אין בכך משום הפרת חובת זהירות כלפיהם מכוח הוראות סעיפים 243 ו- 244 לחוק העונשין. הוראות סעיפים 243 ו- 244 לחוק העונשין עניינן מסירת ידיעות כוזבות לשוטרים או עשיית דבר שנועד להכשיל הליך שיפוטי או להביא לעיוות דין. הן חלות במישור היחסים שבין האדם לרשות, ומטרתן לסייע לרשות במילוי תפקידה. הן אינן מקימות חובות זהירות כלפי צד שלישי, שאיננו הרשות, ואינן מייצרות לו זכויות יש מאין (בעניין ההבחנה בין חובות "ציבוריות" ל"נזיקיות", והקביעה לפיה הפרת הוראה מנהלית באופייה או כזו שמטרתה לייעל ולשפר את הפעולות והמנגנונים בהם דן החיקוק, היא עבירה פלילית בלבד, שאינה גוררת אחריה עילה נזיקית, ראה ע"א 119/86 קני בתים בע"מ נגד הוועדה המקומית לתכנון ולבנייה, נתניה, פ"ד מו(5) 727).

לא נעלמה מעיני טענת התובעים בסעיף 155 רישא לכתב התביעה, לפיה הנתבע מס' 1 יפעל במכוון במטרה לחבל בחקירת המשטרה ובחומר הראיות והכל על מנת לחמוק מהאחריות לתאונה". עם זאת, מדובר באמירה כללית, שכוונתה פורשה בהמשך הסעיף, כאמור. לפיכך, אין בה (לבדה) כדי להעלות או להוריד בכל הנוגע למסקנותי.

אני קובע, אפוא, כי לא קיימת לתובעים עילת תביעה בנזיקין כלפי הנתבע מס' 1, מלבד לפי חוק הפיצויים. לפיכך, דין התביעה נגדו להידחות.

25. סיכומי של דבר, אני דוחה את הבקשה לסילוק על הסף שהגישה הנתבעת מס' 2.

מנגד, אני מקבל את בקשת הנתבע מס' 1 ומורה על דחיית התביעה נגדו.

26. הנתבעת מס' 2 תשלם לתובעים את הוצאות הבקשה בסך של 8,000 ₪. הסכום הנ"ל ישולם בתוך 30 ימים מהיום, שאחרת יישא הפרשי הצמדה וריבית כחוק, מהיום ועד למועד התשלום בפועל.

לא מצאתי מקום לפסוק הוצאות ביחסים שבין התובעים לנתבע מס' 1.

המזכירות תמציא העתקים מההחלטה לצדדים.

ניתנה היום, ט"ו טבת תשפ"ג, 08 ינואר 2023, בהעדר הצדדים.

אבישי רובס, שופט - סגן נשיאה